

Aanpak microplastics vol haken en ogen

GROEN DOEN Robin van Wechem

Microplastics zijn een bron van milieuvuiling. De EU wil ze daarom aanpakken, maar welke precies is nog vaag.

Het Europees Parlement stemt deze week over een motie die het toevoegen van microplastics aan producten verbiedt als er 'goede alternatieven' voor zijn. Cosmeticafabrikanten liggen onder vuur om hun producten aan te passen. Maar hoe terecht is dat?

Microplastics, minuscule plastic deeltjes, zijn een grote bron van milieuvuiling. Als ze worden toegevoegd aan producten, zoals cosmetica, wasmiddelen, verf en kunstmest, heten ze primaire microplastics. Plastic deeltjes kunnen ook afslijten van andere producten, zoals het geval is bij het slijtstof van autobanden of tijdens het wassen van synthetische kleding. Ook verbrokkelen grotere plastic objecten in zee tot heel kleine stukjes. Dan heten ze secundaire microplastics.

De milieuc commissie van het Europees Parlement wil af van de primaire microplastics. Het bekendste voorbeeld daarvan zijn die in cosmetica. Actiegroep Beat the Microbead voerde in 2012 campagne tegen plastic scrubkorreltjes die onder andere in doucheproducten en tandpasta zaten. Sindsdien heeft de cosmetica- en verzorgingsmiddelenindustrie deze stoffen vervangen.

Voor andere functies dan scrubben zitten microplastics echter nog steeds in cosmetica, zegt Jeroen Dagevos van de Plastic Soup Foundation. "Dezelfde stoffen die als scrub worden gebruikt, zitten in lippenstift, nagellak en zonnebrandcrème. De cosmetica-industrie definieert microplastics als vaste (scrub)deeltjes in producten die je afspoelt. Zonnebrandcrème valt daar niet onder, terwijl dat ook afspoelt."

De term 'vast deeltje' is bovendien te beperkt, vindt hij. "In wax of vloeibare producten zoals lippenstift of nagellak, zitten polymeren (organische verbindingen van moleculen, red.). Die hebben vaak dezelfde kenmerken als microplastics, maar mogen gewoon worden gebruikt."

Plastic zit bovenendien in veel meer producten. Dagevos: "Om kunstmestkorrels zit een dun plastic vliesje, net als om geurstoffen in parfum. Zo blijft de geur langer hangen."

In de motie van de milieuc commissie staat geen expliciete definitie over de grootte van microplastic. Dus hoe een microplastic precies gedefinieerd wordt, kan veel uitmaken voor de

hoeveelheid producten die de cosmetica-industrie moet aanpassen. Bij een strenge definitie, zoals die van de Plastic Soup Foundation, moeten sommige bedrijven volgens de Britse cosmeticabranche tot wel 90 procent van hun assortiment afspoelbare producten (douchegel, shampoo, etc.) veranderen.

De cosmetica-industrie vindt dat onnodig, zeker omdat haar bijdrage aan de plastic soep nihil is, betoogt zij. Volgens onderzoek in

Denemarken zouden microplastics in cosmetica verantwoordelijk zijn voor 10 procent van de primaire microplastics die in het milieu komen. Afgezet tegen de totale hoeveelheid microplastics, dus inclusief bronnen als slijtstof en kledingvezels, zou het aandeel van cosmetica-producten slechts 0,1 procent zijn. Aangezien 90 procent van de microplastics wordt gefilterd in de afvalwaterzuiveringsinstallatie, belandt slechts een verwaarloosbaar deel in het milieu.

Dat klopt ten dele, zegt Thijs Bosker, universitair hoofddocent milieuwetenschappen aan de Universiteit Leiden. "In een studie in Vancouver lieten wetenschappers zien dat van de 1,8 triljard microplasticdeeltjes die per jaar binnenkwamen in een waterzuivering 98 procent uit het rioolwater werden gefilterd. Dat is aanzienlijk, maar toch werden er alsnog 30 miljard deeltjes in het water geloosd."

Heather Leslie, milieuwetenschapper aan de afdeling milieu en gezondheid aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, maakt vergelijkbare rekensommen. "In Europa gebruiken mensen gemiddeld zes gram shampoo per dag. Zelfs als alle shampoo maar 1 procent plastic zou bevatten, gaat er 30 ton plastic uit shampoo per dag door de gootsteen. Als elke Europeaan gemiddeld twee gram tandpasta per dag gebruikt en vijf procent van die tandpasta zou een plastic ingrediënt zijn, dan spugen we in Europa dagelijks 74.000 kilo plastic in de wasbak."

In Leslie's onderzoek naar zeven waterzuiveringsinstallaties in Nederland werd gemiddeld slechts 72 procent van de microplastics gezuiverd. "En vergeet niet dat er wereldwijd amper zuiveringsinstallaties zijn. In ontwikkelingslanden wordt 80 tot 90 procent van het afvalwater geloosd op zee of op het oppervlak-

tewater. Dit geldt ook voor een enorm land als China. Zelfs ontwikkelde landen zijn niet allemaal volledig aangesloten op het riool."

Annemarie van Wezel, hoogleraar waterkwaliteit en gezondheid aan de Universiteit Utrecht, benadrukt dat de meetmethoden voor microplastics nog volop in ontwikkeling zijn, waarbij de allerkleinste deeltjes, de nanodeeltjes, voornamelijk onderbelicht blijven. Sommige wetenschappers vrezen dat juist die nanodeeltjes de grootste gezondheidsrisico's met zich meebrengen.

Een verbod op primaire microplastics is wel een stap in de goede richting, zeggen de experts, zelfs al gaat dat over 1 procent van de totale 'uitstoot' van microplastics. Esther Kentin, docent internationaal recht aan de Universiteit Leiden, noemt de motie alsnog ontzettend uitgebreid. "Over elke passage zou je al twintig losse wetsvoorstellen kunnen maken."

Maar voor cosmeticabedrijven die willen, zijn er wel mogelijkheden. Milieuwetenschapper Leslie wijst erop dat de alternatieven voor cosmetica er al zijn. "Er is een deel van de cosmetica-industrie dat geen microplastics gebruikt, de natuurcosmeticamerken. De cosmetische brancheorganisatie zegt dat overstappen op alternatieven voor microplastic hun sector te veel geld gaat kosten. De ene kant zegt dus dat cosmetica zonder microplastics niet haalbaar is, terwijl de andere kant bezig is cosmetica zonder microplastics te verkopen."

Plastic uit shampoo dat per dag in Europa in de gootsteen verdwijnt:

30
ton

